

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 50 jr.

~~VERTROUWELIJK~~

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No 6 1960

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

Maandoverzicht no. 6 - 1960

(Tijdvak 1-6-'60 t/m 30-6-'60)

I N H O U D

I. <u>Communisme Internationaal</u>	blz.
Mutaties in de Sowjet-leiding	1
Ideologische meningsverschillen in de openbaar- heid gekomen	2
Boekarester communiqué van de twaalf partijen der "socialistische" landen	5
II. <u>Activiteiten van de CPN</u>	
Agitatie tegen de defensie-nota	7
Het doorwerken van de harde koers der CPN	9
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Vredesbeweging na de mislukte topconferentie in moeilijkheden	11
ANJV-actie tegen uitzending van troepen naar Nieuw-Guinea	13
IV. <u>Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
Verkiezing van ondernemingsraden	14
Het WVV en de strijd tegen het imperialisme	15
V. <u>Overige groeperingen</u>	
Verschil van inzicht bij de SWP-leiding over de oorzaak van het falen van de topconferentie	18

Overzicht stakingen juni 1960

Agenda

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Mutaties in de Sowjet-Unie (Zie MO 1-1960)

De op 4 mei gehouden zitting van het centraal comité bracht ingrijpende veranderingen in de bezetting van de hoogste bestuursposten der CPSU. Als nieuwe leden van het partijpresidium werden gekozen A.N. Kosygin, N.V. Podgorny en D.S. Poljanski. Uit dit dagelijks bestuur verdwenen A.J. Kiritsjenko en N.I. Bjeljajew. De derde vacature was reeds eerder ontstaan bij het ontslag van maarschalk Boelganin.

Kiritsjenko, die vorig jaar nog "tweede man" van de partij scheen, had begin 1960 door zijn benoeming tot partij-secretaris van het district Rostow-aan-de-Don zijn plaats in het partij-secretariaat van het centraal comité verloren.

Niet alleen Kiritsjenko werd in januari 1960 gedegradeerd. Voor- dien moest ook Bjeljajew zijn functie van eerste partij-secretaris in Kazachstan afstaan omdat de slechte oogstresultaten van 1959 in dit nieuw ontgonnen land hoofdzakelijk werden geweten aan zijn organisatorische tekortkomingen. Op zijn bescheidener post als partij-secretaris van het district Stavropol trof hij de oud-premier Boelganin aan, die daar voorzitter was van een der ruim honderd economische raden in de Sowjet-Unie. Zoals bekend is Boelganin inmiddels gepensioneerd.

In de loop van juni jl. zijn Kiritsjenko en Bjeljajew ontheven van hun districtsfuncties, resp. te Rostow en te Stavropol, zonder ter- stond een andere positie te hebben verkregen. Op dit kennelijk volledig uitrangeren werd generlei officieel commentaar gegeven.

De affaire-Kiritsjenko vertoonde nog enige opmerkelijke aspecten. Bij de jongste 1 mei-viering te Moskou prijkte ook zijn beeltenis nog in de portretten-galerij van Sowjet-groten, die op deze feestdag aan de bevolking wordt getoond. Het partijdagblad Prawda maakte voorts op 3 mei melding van Kiritsjenko's aanwezigheid temidden van andere voor- aanstaande leiders. Hierdoor werd naar buiten de indruk gewekt, dat de politieke ster van Kiritsjenko sinds januari weer rijzende was. Een dag later echter bekrachtigde het centraal comité zijn verwijdering uit het partijpresidium, een degradatie die medio juni werd gevolgd door zijn afdanking te Rostow.

Op 4 mei verlieten A.B. Aristow, E.A. Foertsewa, N.G. Ignatow

en P.N. Pospjelow het partij-secretariaat zonder dat in hun plaats anderen zijn benoemd. De vacante functie (van Kiritsjenko) werd toevertrouwd aan F.R. Kozlow, die evenals zijn voorganger in het partij-secretariaat tot de jongere Sowjet-élite behoort. Sedert augustus 1959 nam de macht van Kozlow toe en wist deze voor zijn mensen uit het partijmilieu te Leningrad verschillende posten te veroveren. Hij is nu wel de belangrijkste politieke figuur na Chroestsjow geworden.

L.I. Brezjnew werd op 5 mei 1960 tot voorzitter van het presidium van de Opperste Sowjet - d.w.z. tot staatshoofd - gekozen. Zijn voorganger, de reeds bejaarde maarschalk K.J. Worosjilow, verkreeg desgevraagd "om gezondheidsredenen" ontslag. Hij is nu bij wijze van eerbetoon een van de vier plaatsvervangende voorzitters van het presidium der Opperste Sowjet.

Na Chroestsjow's overwinning op de zogenaamde anti-partij-groep werd Brezjnew in juni 1957 partijpresidium-lid, met andere nieuw gekozenen, zoals de thans uitgeschakelde Kiritsjenko en Bjeljajew.

Het enige vrouwelijke presidiumlid, E.A. Foertsewa, zag zich na haar vertrek uit het partij-secretariaat benoemd tot minister van cultuur der USSR. Zij volgt hier Michailow op. Deze is Sowjet-ambassadeur in Indonesië geworden, zeker geen politieke promotie. Van de vier afgetreden partij-secretarissen behield eigenlijk alleen N.G. Ignatow een politiek gelijkwaardige positie. Hij is gekozen tot plaatsvervangend voorzitter van de ministerraad der USSR als opvolger van A.N. Kosygin, die tot eerste vice-premier werd benoemd.

De omstreden vreedzame coëxistentie

Diepgaande meningsverschillen tussen voor- en tegenstanders van een voortzetting van de vreedzame coëxistentiepolitiek zijn tot uiting gekomen in redevoeringen en artikelen van vooraanstaande communisten. Daarbij heeft een reeks van factoren een rol gespeeld. Eén daarvan was de ontevredenheid in leidende kringen van de Sowjet-strijdkrachten. Onder toonaangevende militairen zou de gedeeltelijke demobilisatie van het leger op weerstanden zijn gestuit. Niet alleen werd de maatschappelijke status van vele uit de dienst ontslagen beroepsofficieren aangetast, maar tevens ontstond beduchtheid voor het verzwakken van de militaire paraatheid der Sowjet-Unie. Het incident op 1 mei met de U2 moet de oppositie tegen het demobilisatiebeleid van premier Chroestsjow wel mede hebben versterkt.

Er was echter meer. Plotseling laaiden in april en mei van

dit jaar scherpe disputen op. Daarin werden vooral personen geattaqueerd, die de politiek van toenadering tot het Westen van Chroestsjow ondersteunden, bijvoorbeeld de sedert Stalin's dood weer in aanzien gekomen Otto Kuusinen en de uit Armenië afkomstige Mikojan.

Kuusinen hield in april jl. een rede ter herdenking van de negentigste verjaardag van Lenin's geboorte, waarbij hij, overigens zonder China te noemen, het op de spits gedreven anti-imperialisme gispte. De Chinese communisten toonden zich kennelijk geprikkeld over deze verholen critiek op hun onverzoenlijk standpunt inzake het imperialisme. Het theoretische partijblad van Peking De Rode Vlag sloeg fel terug zonder in deze polemiek gewag te maken van Kuusinen.

In dezelfde periode bejegende het Sowjetblad Partijleven Mikojan onheus door het niet vermelden van diens naam bij een herdenking van de pioniers van het communisme in Armenië.

De campagne tegen het Joegoslavische "revisionisme", door Peking geen moment onderbroken, werd in mei jl. door Moskou hervat. Het theoretisch orgaan van het centraal comité der CPSU Kommoenist bracht een artikel waarin de Joegoslaven met verwijten werden overladen. Zij werden onder meer handlangers van het imperialisme genoemd. De bedoelde beschouwing was gesigneerd door Konstantinow, de hoofdredacteur van Kommoenist, alsmede door Andropow en Ponomarjow, die verantwoordelijk zijn voor de relaties resp. met de communistische partijen binnen en buiten het blok.

Na de mislukte topconferentie

Het falen van de topconferentie te Parijs verhoogde de internationale spanning en leek het coëxistentiebeleid op losse schroeven te plaatsen. De Chinezen juichten deze ontwikkeling van harte toe, getuige de door de partijleiders op touw gezette massa-demonstraties. Van eenzelfde gezindheid gaf ook Paul de Groot blijk met zijn politiek strafte rede in de jongste partijbestuurszitting van de CPN. (zie MO 5, blz.10).

Chroestsjow keerde zich in de meest ongeremde en ondiplomatieke taal tegen de westerse politiek en tegen de persoon van president Eisenhower. Hij sloot evenwel met Oost-Duitsland geen afzonderlijk vredesverdrag, waarmee hij herhaaldelijk had gedreigd en waarop hij te zijner tijd wellicht nog zal terugkomen.

Voor Chroestsjow, die mogelijk eerst intern orde op zaken wilde stellen, kwam in juni het moment, waarop zijn critici in de communistische gelederen openlijk van replek konden worden gediend.

Moskou doceert Lenin

Zo verscheen op 10 juni 1960 in Sowjetskaja Rossija en twee dagen later in de Prawda een geharnast pleidooi voor de voortzetting van de vreedzame coëxistentie en het verder uitbannen van de koude oorlog. De aanleiding tot de publicatie van beide beschouwingen werd gevonden in het verschijnen - veertig jaar geleden - van Lenin's boek "Het 'linkse radicalisme' - de kinderziekte van het communisme".

Het Prawda-artikel van 12 juni, van de hand van M. Matkowski - een medewerker van Kuusinen bij de redactie van het nieuwe Sowjet-leerboek "De grondslagen van het marxisme-leninisme" - memoreerde, dat de functionarissen van de internationale communistische arbeiders-beweging dit werk van Lenin in juli 1920 op het tweede Komintern-congres te Moskou hadden ontvangen.

Matkowski onderstreepte nog eens de betekenis van de Russische oktober-revolutie voor alle communistische partijen. De ervaringen van de Sowjet-Unie blijven bij voortduring richtsnoer voor de opbouw van het communisme.

De boventoon van Matkowski's betoog is een scherpe veroordeling van die linkse elementen in de communistische gelederen, die hun sectarische en kwasi-revolutionaire opvattingen willen doordrijven. Zij gaan daarbij in tegen Lenin's raad compromissen met tegenstanders niet bij voorbaat van de hand te wijzen.

Fout zijn de standpunten van die hedendaagse pleitbezorgers van een harde linkse koers, die menen dat het communisme onmiddellijk na de machtsverovering zijn intrede kan doen, waarbij zelfs bepaalde stadia van de historische ontwikkeling zouden kunnen worden overgeslagen.

De beschouwing in Sowjetskaja Rossija van 10 juni, geschreven door D. Sjewljagin, is nog scherper van woordkeus dan die van M. Matkowski in de Prawda van 12 juni. De partijfunctionaris Sjewljagin is in het Westen wat meer bekend dan Matkowski. In de door Ponomarjow geleide sectie buitenland van het centraal comité der CPSU is hij in het bijzonder belast met de verbindingen met de grote West-Europese zusterpartijen.

Sjewljagin laakt de linksradicale beweringen, dat het coëxistentie-beleid, het stopzetten van de bewapeningswedloop en het versterken van de banden van vriendschap en vrede tussen de volkeren van de kapitalistische en de socialistische landen een zich onttrekken aan het marxisme-leninisme is. Zij, die deze opvattingen verkondigen, zien in

de geringste verslechtering van de internationale toestand een bevestiging van hun afwijkend, sectarisch standpunt.

De schrijver in Sowjetskaja Rossija maakt tegen het einde van zijn betoog de markante opmerking, dat het boek van Lenin uit 1920 eveneens een onschatbaar ideologisch wapen is voor alle communisten van de socialistische landen. Met deze constatering treedt Sjewljagin feitelijk buiten het voor hem afgebakende werkkerrein, i.c. de relaties met bepaalde communistische partijen buiten het Sowjet-blok.

De in algemene termen gestelde verwijten van Sowjetskaja Rossija en Prawda aan het adres van de sectariërs slaan blijkens deze opmerking dus mede op bepaalde stromingen binnen het "socialistische kamp". Men zou zich kunnen voorstellen, dat Moskou hierbij niet in de laatste plaats aan sommige tendensen in China heeft gedacht.

Chroestsjow te Boekarest

De Sowjet-premier en partijleider Chroestsjow heeft trouwens bij zijn optreden te Boekarest, waar op 20 juni jl. het derde Roemeense partijcongres werd geopend, nauwelijks twijfel laten bestaan over zijn ernstige bezwaren tegen opvattingen, die vele Chinese communistische functionarissen de laatste tijd hebben verkondigd.

Zijns inziens blijft het voortzetten van de strijd voor de vrede binnen het kader van het coëxistentiebeleid de hoofdtaak van de communisten. Zij moeten daarbij samengaan met de progressieve bevolkingsgroepen in de kapitalistische landen.

Chroestsjow verwees naar de these van het niet langer onvermijdelijk zijn van oorlogen, waarmede het XXste en het XXIste CPSU-congres hebben ingestemd. Ontoelaatbaar achtte hij het mechanisch herhalen van al hetgeen Lenin enige decennia geleden over het imperialisme heeft geschreven. Hij veroordeelde het thans steeds maar weer praten over de onvermijdelijkheid van de imperialistische oorlogen "zolang het socialisme niet in de gehele wereld heeft gezegevierd". Hierdoor worden de vredeswil en de kracht van de volksmassa in de kapitalistische landen onderschat.

Weliswaar blijven Lenin's algemene stellingen over het imperialisme - als een voortdurend gevaar - van kracht. De "grote Lenin" gaf zijn opvattingen echter in een andere tijd, onder historisch volkomen verschillende verhoudingen.

Als Lenin uit zijn graf kon opstaan, zo merkte Chroestsjow verder op, zou hij hen, die hem momenteel maar klakkeloos napraten,

bij het oor vatten en hen leren wat de wezenlijke kern van de huidige situatie is. Men moet niet alleen lezen, maar het gelezene goed begrijpen en toepassen op de concrete omstandigheden van onze tijd. Een politicus, die aldus handelt, toont volgens Chroestsjow dat hij niet alleen kan lezen, doch ook capabel is om de revolutionaire leer schepend in praktijk te brengen. Doet hij dat niet, dan lijkt hij op iemand, waarvan de volksmond zegt: "Hij kijkt in het boek, maar hij begrijpt niets".

De mogelijkheid, dat de imperialisten onder de huidige omstandigheden een oorlog ontketenen achtte ook Chroestsjow niet uitgesloten. Zelf herinnerde hij er aan dit vroeger meermalen te hebben gezegd. De Sowjet-Unie en het gehele socialistische kamp waren echter in het jongste verleden bij machte imperialistische aanvallers een halt toe te roepen. Hij verwees onder meer naar de Suez-crisis en de Libanon. (Opm.: Chroestsjow's uitlatingen zijn kennelijk in de eerste plaats gericht tegen sommige Chinese leiders, die zich steeds weer op Lenin beroepen. Uit de in de openbaarheid getreden geschillen mag echter geenszins de conclusie worden getrokken, dat de Sowjet-Unie en China zich tengevolge van deze "botsing der meningen" van elkander zullen verwijderen).

* * *

Op de 24ste juni werd te Boekarest een gemeenschappelijk communiqué ondertekend door dezelfde twaalf communistische en arbeiderspartijen van de "socialistische" landen, die de bekende Verklaring van november 1957 in Moskou hadden bekrachtigd. De voornaamste partijleiders uit het blok waren aanwezig.

Dit communiqué maakt de indruk een compilatie te zijn van opvattingen van Chroestsjow c.s. en van de door hem aangevallen "sectariërs".

Ten aanzien van de gedragslijn der CPN in deze kwestie verdient het vermelding, dat De Waarheid tot dusver nagelaten heeft ook maar iets te publiceren over de beschouwingen in Sowjetskaja Rossija van 10 juni en in de Prawda van 12 juni jl. De partijpers elders in het Westen heeft dit wel gedaan.

Daarentegen nam het CPN-dagblad wel het commentaar over, dat de Chinese partijpers - i.c. het te Peking verschijnende Volksdagblad - heeft geleverd op het communiqué van Boekarest. Dit eindigt met de veelbetekenende zin:

"Nooit kan het imperialisme ook maar enigszins vertrouwd worden".

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

Communistische agitatie tegen de defensie-nota

Voorbereiding

Sinds de partijbestuurszitting der CPN van 27 en 28 mei verscheenen in De Waarheid vrijwel dagelijks artikelen, die de voorgestelde verhoging van de militaire uitgaven in de defensie-nota scherp veroordeelden. Ook in pamfletten, circulaires, bedrijfskranten en andere geschriften werd hiertegen gefulmineerd. Het ligt voor de hand dat tot het voeren van deze agitatie in bedoelde partijbestuurszitting werd besloten.

De partijrichtlijnen voor actie tegen de defensie-nota vonden allengs hun weg naar de districten, afdelingen en bedrijfsgroepen van de CPN. Vele vergaderingen van de partij stonden in het teken van deze agitatie. De deelnemers hieraan kregen opdracht brieven, telegrammen en delegaties naar de leden der Staten-Generaal te zenden en waar mogelijk leuzen aan te brengen en petitionnementen te organiseren. De actie moest culmineren in een manifestatie op 21 juni te 's-Gravenhage, de dag waarop de nota in de Tweede Kamer zou worden behandeld. De partijleden kregen opdracht bijeen te komen op het Binnenhof en daar op grootscheepse wijze te demonstreren.

De CPN liet twee plakstroken - elk in een oplage van 5000 exemplaren - vervaardigen. Zij droegen de leuzen "Voor oorlog weer 200 miljoen meer. Protesteert! Eist loonsverhoging" en "Protesteert tegen de defensie-nota, tegen 200 miljoen extra, tegen troepenuitzending. Eist loonsverhoging". Deze stroken werden op daarvoor geschikt geachte openbare plaatsen aangebracht. Aan de partijgenoten werden gestencilde adreslijsten verstrekt. Ministers en kamerleden, wier namen daarop voorkwamen, moesten - ook thuis - door delegaties worden bezocht, dan wel worden "belaagd" met telefoongesprekken. Men ging aldus doende te werk op een wijze zoals de CPN enige jaren geleden bij de behandeling van het EDG-verdrag volgde.

Dat de CPN bijzonder veel belang hechtte aan een uitgebreide agitatie tegen de defensie-nota werd bovendien geaccentueerd door de aanwezigheid van prominente CPN-functionarissen op openbare vergaderingen, ook ver buiten de hoofdstad. Zij drongen er daar bij de aan-

wezigen op aan de verhoogde militaire uitgaven met kracht van de hand te wijzen. Paul de Groot voerde het woord op openbare bijeenkomsten te Finsterwolde op 11 juni en te Enschede op 18 juni. Marcus Bakker sprak op 18 juni te Drachten.

De Haagse manifestatie op 21 juni

Uit het gehele land kwamen delegaties - in totaal enkele honderden communisten - met bussen, treinen en op andere wijze naar Den Haag om met kamerleden te spreken en protesten te overhandigen. Bij aankomst stelden zij zich onder leiding van partijsecretaris Harry Verhey. Slechts een beperkt aantal van de demonstranten werd in kleine groepen tot het Binnenhof toegelaten om petities aan te bieden. De meesten van hen wilden liever met de kamerleden zelf spreken. Twee leden van de CPN-kamerfractie - Paul de Groot en Marcus Bakker - en de kamerleden van de PSP - N. van der Veen en H.J. Lankhorst - toonden zich bereid tot zulk een gesprek. Het derde lid van de communistische fractie, Cor Borst, heeft de behandeling van de defensie-nota in de Tweede Kamer niet bijgewoond.

In totaal werden slechts circa 50 personen in groepen van 5 à 6 man toegelaten tot de hiervoren genoemde kamerleden. De overige demonstranten moesten zich tevreden stellen met het deponeren van hun paperrassen in een tot griffiebus gepromoveerde prullemand.

De Haagse manifestatie mondde uit in een openbare protest-meeting in een der zalen van Amicitia. Joop Wolff gaf in die bijeenkomst enkele indrukken van het kamerdebat en van de defensie-nota. Paul de Groot wees er op, dat de protest-actie een eerste bescheiden stap was naar de massa-actie, die de Nederlandse bourgeoisie zou moeten beletten verder te hollen op de noodlottige weg, die naar oorlog leidt.

De Groot gelastte de campagne ook na de aanvaarding van de defensie-nota in de Tweede Kamer met onverminderde kracht voort te zetten. Het CPN-district Amsterdam heeft deswege o.a. een openbare vergadering in de grote zaal van Krasnapolsky uitgeschreven voor de 7de juli, waar De Groot zal spreken over de verhoging van de oorlogslasten.

Agitatie tegen troepenbeweging naar Nieuw-Guinea

In verband met de actie tegen de defensie-nota ageerde de CPN ook tegen de uitzending van militaire eenheden naar Nieuw-Guinea. Reeds eerder was zij hiermede begonnen. Op 18 mei verscheen in De Waarheid

een verklaring van het dagelijks bestuur der CPN, waarin de partijleiding de uitzending van militaire eenheden naar Nieuw-Guinea als een agressieve daad veroordeelde. Zij pleitte voor een oplossing van het geschil met Indonesië door vreedzaam overleg, op een wijze zoals de CPN-fractie voordien in de Tweede Kamer heeft voorgestaan. Onder het motto "Geen troepen naar Nieuw-Guinea - Vriendschap met Indonesië" eindigde de verklaring met een oproep tot alle werkers en democraten om hun stem tegen de troepenuitzending te verheffen.

Het voeren van de agitatie tegen wat genoemd wordt het "koloniale avontuur" is in hoofdzaak opgedragen aan het ANJV en de NVB.

De communisten hebben de opdracht op huisbezoek te gaan bij de ouders van minderjarige soldaten, die voor uitzending naar Nieuw-Guinea in aanmerking komen. Aan hen dient te worden gezegd dat hun zonen in het bezit moeten zijn van een geldig paspoort alvorens te kunnen vertrekken. Aangezien zulk een paspoort slechts wordt verstrekt op een door de ouders ondertekende verklaring van "geen bezwaar", moeten de CPN-ers trachten de ouders te weerhouden van het geven van zulk een verklaring.

Doorwerken hardere CPN-koers

Reeds binnen een week na de partijbestuurszitting van 27 en 28 mei, waar Paul de Groot de ombuiging van de partijkoers naar "links" aankondigde, vonden in heel Nederland vergaderingen plaats, waarop het hogere kader terzake werd geïnstrueerd.

Evident was, dat de politiek-secretarissen der districten opdracht hadden op korte termijn - al dan niet onder het wakend oog van een partijbestuurder - de partijdirectieven door te geven aan lagere partijfunctionarissen in de afdelingen en bedrijfsgroepen der CPN. Eventuele acties tegen de oorlogsdreiging dienden benaderd te worden vanuit het klassestandpunt en geenszins via het pacifisme of een andere weg. Een intensieve en onverzoenlijke strijd moest worden gevoerd tegen iedere vorm van revisionisme, reformisme en pacifisme.

Daar waar de partijdiscipline was verslapt, moest deze zo spoedig mogelijk worden hersteld. De CPN mocht in ideologisch opzicht geen enkele concessie meer doen aan andersdenkenden. Aan deze laatste gedachte ligt ongetwijfeld de grief ten grondslag, dat de communistische denkbeelden onvoldoende tot uitdrukking waren gekomen op de manifestatie voor het welslagen van de topconferentie van 15 mei in het RAI-gebouw.

Waarschijnlijk heeft de doctrinair ingestelde algemeen secretaris der CPN zich laten verleiden tot het uitstippelen van de "hardere" koers, omdat hij na het mislukken van de topconferentie kennelijk terstond een periode van algehele "verstrakking" van de partijlijn in de CPSU voorzag.

Het is evenwel de vraag of hij hiermee niet te voorbarig is geweest en buiten de koers van Moskou is geraakt. De jongste ontwikkelingen aldaar alsmede Chroestsjow's rede op het onlangs gehouden 3e Roemeense partijcongres, wijzen er op dat de vreedzame coëxistentie door de Sowjet-Unie niet is prijsgegeven.

H O O F D S T U K III

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Vredesbeweging

De communistische "vredespartisanen" hebben indertijd het bijeenroepen van de topconferentie te Parijs met vreugde begroet. Reeds dit feit alleen beschouwden zij als een overwinning van de vredelievende krachten op de "oorlogsdrijvers". Weliswaar waarschuwden zij in hun propaganda voortdurend tegen overspannen verwachtingen, doch zonder twijfel waren zij zelf van oordeel, dat althans het communistische kamp, met de Sowjet-Unie aan het hoofd, alles zou doen om de conferentie tot een succes te maken. Tegenwerking verwachtten zij alleen van westerse zijde.

Deze verwachting koesterden zij ook nog aan de vooravond van het Parijse overleg. In Nederland hield de NVR op 15 mei een "nationale manifestatie voor het welslagen van de topconferentie". In het buitenland vonden soortgelijke bijeenkomsten plaats. Overal maakte men plannen om boodschappen en delegaties naar Parijs te zenden teneinde de deelnemers aan de topconferentie te overtuigen van de vurige "vredeswil" van alle volkeren ter wereld.

Niemand zag op dat moment in het U2-incident een reden om de topconferentie te torpederen. In deze kringen heeft men blijkbaar nergens ten volle begrepen, dat de politiek van de "vreedzame coëxistentie" - naar haar aard zo uitstekend geschikt om de doelstellingen van de vredesbeweging te helpen bevorderen - voor de Sowjet-Unie slechts een tactisch instrument is, dat naar believen kan worden gehanteerd.

Chroestsjow's onverwachte uitbarsting te Parijs herinnerde de vredesbeweging op pijnlijke wijze aan haar ondergeschikte rol. De functionarissen van de Wereldvredeeraad zaten op 28 en 29 mei te Stockholm (zie MO-5 blz.14) dan ook ongetwijfeld met de handen in het haar. In een resolutie wordt op maar liefst zeven punten de schuld van de mislukking aan Amerika toegeschreven, doch de Vredesraad wist verder niet beter te doen, dan voortzetting van de vredespolitiek te verlangen.

Nederland

De Nederlandse Vredesraad vergaderde op 31 mei. Ongetwijfeld voel-

de men zich ook hier niet op zijn gemak. De NVR-verklaring is nog zwaker dan die van de wereldvredeorganisatie en beperkt zich tot de omstandigheden in het eigen land. Met name wordt aandacht geschonken respectievelijk aan de uitzending van militairen naar Nieuw-Guinea, het verbinden van de Nederlandse luchtmacht met de Duitse luchtmacht en aan de nieuwe defensie-nota.

Kennelijk is de verklaring het resultaat van een compromis. Ook hier wordt de Amerikaanse regering schuld verweten, maar de oorzaak zou liggen in het feit "dat de publieke opinie nog niet voldoende is geactiveerd om de ontspanning tot stand te brengen en om positieve resultaten van een topconferentie te garanderen". Geen getier over de perfiditeit van oorlogshitsers, geen exclamaties over de onwankelbare vredeswil van de Sowjet-Unie - slechts de vrij sobere taakstelling mee te werken aan "een Nederlandse bijdrage in het scheppen van gunstige omstandigheden voor een nieuwe topconferentie".

Wel moet worden aangetekend, dat de genoemde agitatie-punten vrijwel geheel zijn afgestemd op de huidige CPN-propaganda. In geen geval is dus de greep van de communistische partij op de vredesbeweging verzwakt, doch van communistische zijde heeft men kennelijk de "meelopers" in de vredesraad niet tegen zich in het harnas willen jagen en derhalve afgezien van een fellere verklaring.

Activiteiten "USSR-Nederland"

Op 24 juni was het een jaar geleden, dat in een groots opgezette bijeenkomst in het Huis der Vriendschap te Moskou de vereniging "USSR-Nederland" werd opgericht. In het kader van de ontwikkeling en versterking van de vriendschap tussen de volkeren van Nederland en de Sowjet-Unie en het verspreiden van informatie in de USSR over de Nederlandse geschiedenis en cultuur, vonden in het eerste bestaansjaar van de vereniging een drietal manifestaties plaats, t.w.:

een Nederlandse vriendschapsavond te Moskou op 27 februari 1960, georganiseerd door leerkrachten en studenten van het elektronisch instituut aldaar, dat als geheel lid is van de vereniging;

een herdenking van het 140ste geboortjaar van Multatuli te Moskou op 10 maart, onder leiding van de schrijver tevens vice-voorzitter van de vereniging, S. Antonow;

een Nederlandse vriendschapsavond op 30 mei in de Centrale Botanische Tuin van de Academie voor Wetenschappen van de USSR, waarbij

voor het eerst sedert de oprichting van de vereniging de Nederlandse Ambassade in Moskou werd uitgenodigd een bijeenkomst van de vereniging bij te wonen.

Daarnaast werden ook verscheidene individuele Nederlandse bezoekers aan de USSR niet geheel ongemoeid gelaten. In dit verband kunnen worden gememoreerd:

een officiële ontvangst van een aantal Nederlandse toeristen in het Huis van de Vriendschap in de zomer van 1959;

een samenkomst met de Nederlandse plantenkundige C.P. Handgraaf in februari 1960, onder leiding van de botanicus tevens vice-voorzitter van de vereniging, Prof. P. Lapin;

een ontvangstavond ter ere van de Nederlandse schaak-meester Dr. M. Euwe in maart jl., eveneens onder leiding van Prof. Lapin.

Het zal nog moeten blijken in hoeverre de genoemde activiteiten inwerken op de verwezenlijking van de verdere doelstelling der vereniging. Evenzeer blijft het de vraag of de Sowjet-Russische vereniging mede een beroep zal doen op "Nederland-USSR". Vooralsnog beschouwen de Russen deze als niet voldoende representatief.

Jeugdbeweging

ANJV-acties inzake troepenuitzending naar Nieuw-Guinea

In de loop van de maand juni ontwikkelde het ANJV in verschillende plaatsen acties tegen de voorgenomen troepenuitzendingen naar Nieuw-Guinea. In woonwijken en bij kazernes werden pamfletten verspreid, elders heeft men gekalkt, met spandoeken gewerkt of demonstraties georganiseerd. Landelijk verspreidden de ANJV-ers extra-bulletins van het verenigingsblad Jeugd. Ook leverde het verbond zijn deel in de algemene communistische campagne ter inzameling van handtekeningen.

Het hoofdbestuur riep in een appèl de jeugd van Nederland op geen medewerking te verlenen aan de plannen der regering. Met klem moest worden geprotesteerd tegen een "herhaling van het koloniale avontuur". Een aparte oproep werd uitgegeven voor de ouders van minderjarige dienstplichtigen, waarin er op wordt gewezen, dat de militairen voor Nieuw-Guinea een paspoort moeten hebben, zodat toestemming van de ouders noodzakelijk is. De Waarheid van 30 juni meldde in dit verband, dat vele ouders gehoor hadden gegeven aan de oproep en hun handtekeningen hadden geweigerd. De dienstplichtigen zouden daarna zijn afgekeurd en overgeplaatst naar andere onderdelen.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Ondernemingsraden

Het CPN-dagblad d.d. 23 juni behelsde een uitvoerig artikel over de "grote invloed der communisten" bij de verkiezingen voor ondernemingsraden (afgekort OR). Het zijn, naar het oordeel van het CPN-dagblad, geen democratische verkiezingen, daar de Vrije Lijsten ten achter zouden worden gesteld bij de lijsten van het NVV of de confessionele bonden. "Maar al geven de OR-verkiezingen dus niet een eerlijk beeld - zij kunnen desondanks de grote invloed van de communisten en andere leden van de Metaal-bond (van de voormalige EVC-1958) niet verbloemen", aldus De Waarheid.

In MO 12-1959 blz. 35 kon aan de hand van enkele cijfers worden aangetoond dat de "vrije lijsten" in 1959 t.o.v. de twee voorgaande jaren over het geheel genomen enige achteruitgang te zien hadden gegeven.

In het eerste halfjaar van 1960 werden bij twee Amsterdamse scheepswerven, de ADM en Verschure, en bij de Hoogovens te Velsen nieuwe ondernemingsraden gekozen. De vrije lijsten, voor zover georganiseerd door de EVC-1958, hebben in het algemeen nog slechts een grote aanhang bij scheepswerven en metaalfabrieken te Amsterdam, in de Zaanstreek en te IJmuiden. Vergelijken met de andere bonden der EVC-1958 (thans het Centrum) is de bond van metaalarbeiders nog het hechtst georganiseerd en nog het minst afgebokkeld.

In de OR-verkiezingen van februari 1960 bij de Amsterdamse Droogdok Maatschappij verkreeg de vrije lijst meer stemmen dan in 1958. Het percentage der uitgebrachte stemmen steeg van circa 48 tot ongeveer 50. (N.B. Van de kiesgerechtigden nam als gebruikelijk omstreeks een derde niet aan de stemming deel). Het aantal zetels voor fabrieksarbeiders in de OR bleef gelijk, t.w. 5 van de 11. (De "oude" EVC kwam bij dit bedrijf met een concurrerende lijst uit, die één zetel veroverde).

Bij het scheepsbouwbedrijf Verschure werd in maart een nieuwe ondernemingsraad gekozen. Hier bleef het op de vrije lijst uitgebrachte stemmen-percentages - 46% - ongeveer gelijk aan dat van 1958. Het aantal zetels voor deze groep in de arbeidersvertegenwoordiging kwam

echter van 5 op 6, bij een totaal van 12.

In mei jl. kozen de Kon. Ned. Staalfabrieken en Hoogovens te Velsen eveneens een nieuwe ondernemingsraad, waarbij het percentage der vrije lijst-stemmen terugliep van 24 tot 20; het aantal zetels voor de vrije lijst-candidaten bleef echter ongewijzigd, d.w.z. 4 van de 18.

In het genoemde Waarheid-artikel werd voor de zoveelste maal het fabeltje opgedist van de "fusie", die bij de NV Plaatwellerij te Velsen (opm.: een zelfstandig metaalbedrijf met ongeveer 300 werknemers) tussen de EVC-1958 en het NVV zou hebben plaatsgevonden. In diezelfde passage werd medegedeeld dat een "Metaal-'58"-bestuurder opnieuw in de ondernemingsraad was gekozen. Dit laatste is inderdaad het geval, met dien verstande dat de betrokkene kandidaat stond voor de vrije lijst. De metaalbond van het NVV had hem als lid geweigerd. Hij was thans de enige gekozen kandidaat van de vrije lijst, in tegenstelling tot de situatie in 1958, toen op deze lijst nog twee zetels konden worden veroverd. Voor "De Metaal" (EVC-'58) was deze uitkomst teleurstellend. Aanvankelijk is van communistische zijde het denkbeeld gekoesterd om bij sommige bedrijven - o.a. bij de Plaatwellerij - dit jaar niet meer met een eigen lijst uit te komen, doch de lijst van het NVV te steunen (mits daar dan ook kandidaten van de EVC-1958 op werden geplaatst). Daar het NVV hierop echter niet inging, bleef de oude situatie gehandhaafd, ondanks alle beweringen van communistische kant over de "versterking van de eenheid".

Internationale kwesties

Zitting Algemene Raad van het WVV te Peking

De Algemene Raad van het Wereldvakverbond hield in de eerste week van juni zijn 9e zitting te Peking. De keuze van Peking als plaats van bijeenkomst stond niet in verband met recente ontwikkelingen. Immers in april 1958 had het Uitvoerend Comité van het WVV reeds te Boedapest besloten de volgende zitting van de Algemene Raad in China te houden. De datum was aanvankelijk vastgesteld op april 1959.

Bij de Algemene Raad berust het hoogste gezag tussen de zittingen van de congressen. De Raad kwam de vorige maal te Sofia bijeen, in 1956. Het laatste WVV-congres dateert van 1957 (4 tot 15 oktober te Leipzig).

De EVC-1958 ontving voor zover bekend geen uitnodiging voor de bijeenkomst te Peking. De voormalige secretaris van de EVC, Bertus Brandsen, bezat als vice-voorzitter van het WVV tevens het lidmaatschap van de Algemene Raad en een andere EVC-bestuurder was plaatsvervangend lid. Nadat de EVC in april 1959 uit het WVV was getreden, is in de daardoor ontstane vacatures nog niet voorzien.

Op 9 juni 1960 aanvaardde de Raad met algemene stemmen een resolutie, welke in De Waarheid van 13 juni als volgt werd samengevat:

"Dank zij de sterke vredeskrachten in de wereld, de vredespolitiek van het socialistische kamp en de talrijke initiatieven van de Sowjet-Unie, is het mogelijk de dreiging van een atoomoorlog af te wenden en de imperialisten ontwapening af te dwingen. Tegelijkertijd is het nodig de arbeiders duidelijk te maken, dat zij geen illusies dienen te koesteren over de bereidheid der imperialisten ontwapening te aanvaarden.

De Algemene Raad roept in zijn resolutie op tot vergrote waakzaamheid tegenover de agressieve politiek van de Verenigde Staten en andere westelijke landen en met name West-Duitsland en Japan.

De Algemene Raad veroordeelt de Amerikaanse provocaties tegen de Sowjet-Unie en verwelkomt de ontwapeningsvoorstellen van de Sowjet-Unie. De raad beveelt de vakbonden aan deze voorstellen onder de arbeiders bekend te maken".

De aanvaarding van deze resolutie moet veel voeten in de aarde hebben gehad. Het Franse persbureau AFP berichtte op 11 juni j.l. dat, volgens communistische waarnemers, de Chinezen zich onverzoenlijk hadden getoond inzake de these van de vreedzame coëxistentie. Vraaggesprekken met teruggekeerde gedelegeerden, gepubliceerd in Avanti (het blad van de Nenni-socialisten) en in l'Unità (orgaan van de Italiaanse communistische partij) bevestigden, dat de Chinezen zich langdurig hadden verzet tegen het door Saillant (algemeen secretaris van het WVV) geponeerde voorstel Chroestsjow's stelling te ondersteunen dat in onze tijd oorlog niet langer onvermijdelijk is en ontspanning door algehele ontwapening moet worden bevochten.

Van Chinese zijde werd daartegen aangevoerd dat het de bevolkingsmassa's demoraliseert om te spreken van ontwapening zolang het imperialisme (waarmee dan de macht van het democratische Westen wordt bedoeld) nog bestaat. De Chinezen achtten het bedrog de arbeiders onder deze omstandigheden lotsverbetering in het vooruitzicht te

stellen. Ook het brengen van offers voor de onderontwikkelde landen kwam, volgens de Chinezen, neer op steunverlening aan het "imperialisme".

Het agressieve standpunt van China zou alleen door Indonesië zijn gedeeld. Alle andere afgevaardigden schaarden zich achter Saillant.

De Chinese Vakbondsunie is na de Sowjet-Russische vakcentrale verreweg het belangrijkste lid van het Wereldvakverbond, ook wat de financiële bijdragen betreft. De onder-voorzitter van de Chinese Vakbondsunie, Lioe Chang Sheng, die ook deel uitmaakt van de leiding der Chinese communistische partij, is sedert 1957 een van de twaalf vice-voorzitters van het Wereldvakverbond. Voordien, van 1953 tot 1957, was hij secretaris van het WVV, belast met "koloniale kwesties". Hij presideerde de zitting van het Uitvoerend Comité van het WVV van maart 1958, de eerste na de dood van voorzitter G. di Vittorio. Lioe's voorganger bij het WVV volgde Mao Tse Toeng in april 1959 als staatshoofd van China op.

H O O F D S T U K V

OVERIGE GROEPERINGEN

De mislukte topconferentie

SWP-reacties

In het SWP-orgaan De Brug van 28 mei verscheen een hoofdartikel onder de kop "Een stap terug", dat gewaagde van de "moordaanslag" op de topconferentie. Daarbij werd gerept van het provocatorische Amerikaanse vliegtuigincident met de U2. Ook West-Duitsland - in de publicatie aangeduid met "lieden, die op een revanche-oorlog tegen de Sowjet-Unie belust waren" - werd gerekend tot de tegenstanders van de conferentie. Het feit, dat de Sowjet-Unie op dit tijdstip van een gesprek op topniveau afzag, behoefde geen twijfel te wekken aan haar oprechte wil om alsnog te trachten door vreedzaam overleg tot vermindering der spanningen te komen. Amerika en West-Duitsland werden als de enige schuldigen voor het mislukken van de topconferentie aangeduid.

Het leek er aldus op, dat de SWP-leiding zich met betrekking tot de gang van zaken in Parijs geheel achter het Sowjet-Russische standpunt had gesteld. Het vermoeden ligt voor de hand, dat bij het redigeren van dit artikel Jan Hoogcarspel, de meest doctrinair-communistische SWP-bestuurder en tevens redacteur van De Brug, de overhand heeft gehad. Voor de inhoud blijft uiteraard mede de hoofdredacteur en SWP-bestuurder Henk Gortzak verantwoordelijk.

In het Brug -nummer van 11 juni verscheen over het mislukken van de topconferentie andermaal een hoofdartikel, getiteld "Praten.... of schieten?", ditmaal van de hand van SWP-voorzitter Gerben Wagenaar.

Deze publicatie ademde niet dezelfde geest als de voorgaande. Het is waar, dat ook Wagenaar hierin de vlucht van het spionage-vliegtuig als een daad van agressie beschouwde, die niet scherp genoeg kon worden veroordeeld. Maar daarnaast stelde hij de vraag of de overigens begrijpelijke verontwaardiging van Sowjet-zijde over het incident wel moest leiden tot een weigering om aan de bespreking te beginnen van belangrijke vraagstukken, die op de topconferentie aan de orde moesten komen. Hierop gaf de schrijver zelf het ontkennende antwoord.

De strekking van Wagenaar's bijdrage komt er in feite op neer, dat Chroestsjow het incident met de U2 heeft opgeblazen om de topbije-

komst te torpederen. Daarom vond Wagenaar de bewering van velen, dat de Sowjet-leider op dat moment beslist geen conferentie wilde, niet van een reële grondslag ontbloomt.

De beide artikelen in De Brug wekten sterk de indruk, dat er in de boezem van de SWP-leiding verschil van inzicht bestond inzake een tegenover het falen van de bijeenkomst der Grote Vier in te nemen standpunt.

Stakingsoverzicht juni 1960

Bedrijf	Aanleiding	Inmenging vakbonden	Resultaat	No.
Bouwbedr. NV van Waning & Co., Amsterdam.	Stakers eisten bo- ven bestaande toe- slag voor continu- arbeid een extra toeslag van 50%.	-----	-----	1.
NV Scheepsonderh. bedr.P. ter Haak & Zonen, Amsterdam.	Protest tegen ont- slag van een werk- nemer.	Geen.	Geen.	2.
Stuc. bedr. De Leeuw te Bussum, bouwwerk fa Voor- douw & Hoogstraten te Amsterdam.	Stakers eisten rui- mere toepassings- mogelijkheid van CAO.	-----	-----	3.
NV Kalkzandsteen- fabriek "De Voge- lenzang" te Rhenen	Eis tot loonsver- hoging.	Geen.	Geen.	4.

A G E N D A :

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
* 13 juli	Bijeenkomst Administratief Comité VVI-Handel.	Boekarest	WVW
* aug. 1960	Bijeenkomst Administratief Comité VVI-Land- en Bosbouw.	?	WVW
1-7 aug.	6e Conf. tegen A- en H-bommen.	Hiroshima	Jap. Raad
27-31 aug.	3e Internat. Beroepsconf. VVI-Voeding, Hotel enz.	Boedapest	WVW
5-9 sept.	Wereldvakver. conf. voor uitbreiding van economische en handelsbetrekkingen.	Praag	WVW
25 sept.	Waarheid-zomerfeest.	Amsterdam	CPN
8-18 okt.	6e Congr. Internat. Unie van Studenten.	Bagdad	IUS
10-14 okt.	7e Congr. Internat. Ver. Democr. Juristen.	Sofia	IVDJ
* oktober	2e Bijeenk. Internat. Org. van Journalisten.	Baden(O)	IOJ
november	Bijeenk. Administratief Comité VVI-Overheid.	?	WVW
Kerstmis	8e congres ANJV.	Amsterdam	ANJV
* Begin 1961	3e Medische Conferentie FIR.	?	FIR
* Begin 1961	Bijeenkomst Algemene Raad FIR.	?	FIR
juli of aug. 1961	6e Internat. Conf. partijhistorici.	?	Partij instituten voor geschied.
1961	Wereldjeugdforum.	Moskou	WFDJ
* 1-5 sept. 1961	2e Conf. geschied. v.h. verzet.	Warschau	FIR
1962	8e Wereldjeugdfestival.	?	WFDJ/IUS

* nieuw c.q. aangevuld.